

'Het pryeeel van Zeeland'

‘Het pryeeel van Zeeland’

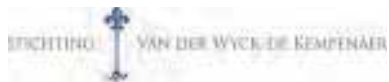
Buitenplaatsen op Walcheren 1600-1820

MARTIN VAN DEN BROEKE

Hilversum
Verloren
2016

De publicatie van dit boek werd mede mogelijk gemaakt door: Stichting van der Wyck-De Kempenaer, J.E. Jurriaanse Stichting, het Prins Bernhard Cultuurfonds en de M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting.

Afbeelding op het omslag: 't *Munnikenhof* bij Grijpskerke. Schilderij door Willem Schellinckx, 1659.

ISBN 978-90-8704-592-0

Dit is de handelseditie van een proefschrift verschenen aan de Rijksuniversiteit Groningen.

© 2016 Martin van den Broeke & Uitgeverij Verloren

Torenlaan 25, 1211 JA Hilversum

www.verloren.nl

Omslagontwerp: Frederike Bouten, Utrecht

Layout: Rombus, Hilversum

Druk: Wilco, Amersfoort

No part of this book may be reproduced in any form without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	9
1 Inleiding	11
1.1 Buitenplaatsen als cultuurverschijnsel	11
1.1.1 <i>Buitenplaatsen in Zeeland</i>	12
1.2 Stand van het onderzoek	13
1.2.1 <i>Nederland</i>	13
1.2.2 <i>Europa: Italië en Verenigd Koninkrijk</i>	20
1.2.3 <i>Zeeland</i>	23
1.3 Begrippenkader	26
1.3.1 <i>Hofsteden</i>	27
1.3.2 <i>Diversiteit van benamingen</i>	28
1.3.3 <i>Buitenplaatsen</i>	31
1.3.4 <i>Hier gebruikte begrippen</i>	32
1.4 Afbakening van het onderzoek	33
1.4.1 <i>Thematische afbakening</i>	33
1.4.2 <i>Chronologische afbakening</i>	33
1.4.3 <i>Geografische afbakening</i>	34
1.5 Probleemstelling en onderzoeksvragen	37
1.6 Methoden en bronnen	39
1.6.1 <i>Methoden</i>	39
1.6.2 <i>Bronnen</i>	40
2 Ontstaan 1600-1670	42
2.1 Inleiding	42
2.2 Landschap	45
2.2.1 <i>Singel</i>	45
2.2.2 <i>Stadsrandzone</i>	52
2.2.3 <i>Platteland</i>	60
2.3 Functies	73
2.3.1 <i>Singel</i>	73
2.3.2 <i>Stadsrandzone</i>	75
2.3.3 <i>Platteland</i>	83
2.4 Macht	88
2.4.1 <i>Ambachtsbeerlijkheden</i>	89

2.4.2	<i>Machtsstrijd</i>	92
2.5	Aanzien	100
2.5.1	<i>Kastelen</i>	100
2.5.2	<i>Vroegere geestelijke goederen</i>	107
2.6	Architectuur	114
2.6.1	<i>Stedelijke architectuur</i>	114
2.6.2	<i>Buitenhuizen</i>	116
2.6.3	<i>Tuinen</i>	119
2.6.4	<i>Een casus: Vrijburg</i>	121
2.7	Conclusie	122
3	Expansie 1670-1720	124
3.1	Inleiding	124
3.2	Landschap	126
3.2.1	<i>Singel</i>	126
3.2.2	<i>Stadsrandzone</i>	128
3.2.3	<i>Platteland</i>	135
3.3	Functies	145
3.3.1	<i>Singel</i>	145
3.3.2	<i>Stadsrandzone</i>	147
3.3.3	<i>Platteland</i>	156
3.4	Macht	165
3.4.1	<i>Ambachtsheerlijkheden</i>	165
3.4.2	<i>Ambachtsheerlijke buitenplaatsen</i>	167
3.4.3	<i>Ambachtsheerlijke hofsteden</i>	176
3.4.4	<i>Factievorming en de buitenplaats</i>	177
3.5	Aanzien	182
3.5.1	<i>De buitenplaats in prent</i>	183
3.5.2	<i>Geschiedenis en status</i>	188
3.5.3	<i>Aankoop of vererving</i>	191
3.6	Architectuur	196
3.6.1	<i>Huizen</i>	197
3.6.2	<i>Tuinen</i>	202
3.7	Conclusie	211
4	Verfraaiing 1720-1770	212
4.1	Inleiding	212
4.2	Landschap	215
4.2.1	<i>Singel</i>	216
4.2.2	<i>Stadsrandzone</i>	221
4.2.3	<i>Platteland</i>	227
4.3	Functies	237
4.3.1	<i>Singel</i>	237

4.3.2	<i>Stadsrandzone</i>	239
4.3.3	<i>Platteland</i>	246
4.4	Macht	256
4.4.1	<i>Buitenverblijf en politieke macht?</i>	257
4.4.2	<i>Ambachtsheren</i>	258
4.5	Aanzien	268
4.5.1	<i>Architectuur als distinctiemiddel</i>	268
4.5.2	<i>Afbeeldingen: ouderdom en status</i>	282
4.6	Architectuur	285
4.6.1	<i>Johan Pieter van Bourscheit</i>	286
4.6.2	<i>Jan de Munck</i>	288
4.6.3	<i>Sint Jan ten Heere</i>	289
4.6.4	<i>Rijnsburg</i>	294
4.6.5	<i>Der Boede</i>	296
4.6.6	<i>Kleinere voorbeelden</i>	302
4.7	Conclusie	304
5	Neergang 1770-1820	307
5.1	Inleiding	307
5.2	Landschap	309
5.2.1	<i>Sloop van buitenplaatsen</i>	309
5.2.2	<i>Singel</i>	312
5.2.3	<i>Stadsrandzone</i>	317
5.2.4	<i>Platteland</i>	319
5.3	Functies	322
5.3.1	<i>Singel</i>	322
5.3.2	<i>Stadsrandzone</i>	324
5.3.3	<i>Platteland</i>	331
5.4	Macht	342
5.4.1	<i>Popkensburg</i>	344
5.4.2	<i>Westkapelle</i>	346
5.4.3	<i>Meliskerke, Kleverskerke en West-Souburg</i>	349
5.5	Aanzien	355
5.5.1	<i>Het Arkadisch Walcheren</i>	356
5.5.2	<i>Buitenplaatsen na 1800</i>	363
5.6	Architectuur	373
5.6.1	<i>Landschappelijke tuinen</i>	375
5.6.2	<i>Landbouw als sierelement</i>	391
5.7	Conclusie	396
6	Slotbeschouwing	399
6.1	Het buitenplaatsenlandschap van Walcheren: langetermijn-ontwikkeling	399

6.2	Profijt en vermaak in drie zones	401
6.3	Macht	404
6.4	Aanzien	405
6.5	Vormgeving	406
6.6	Buitenplaatscultuur	408
Bijlagen		412
Bijlage 1.1	Overlopers als bron voor buitenplaatsenonderzoek	412
Bijlage 2.1	Kleine percelen langs de singels van Middelburg, 1672	413
Bijlage 2.2	Hofsteden in de Middelburgse Stadsambachten, 1672	417
Bijlage 2.3	Hofsteden in West-Souburg, 1650	422
Bijlage 2.4	Buitenverblijven in Oostkapelle, 1619-1656	428
Bijlage 3.1	Buitenplaatsen genoemd in M. Gargon, <i>Walchersche Arkadia</i> (Leiden 1715 en 1719)	430
Bijlage 3.2	Buitenverblijven in West-Souburg, vermeld in transportakten en schuldbrieven, 1690-1730	431
Bijlage 3.3	Verkoop van de ambachtsheerlijkheden van Middelburg, 1679-1680	436
Bijlage 3.4	Afbeeldingen van Walcherse buitenplaatsen in de <i>Nieuwe Cronyk van Zeeland</i> , circa 1700	437
Bijlage 3.5	Buitenplaatsen in West-Souburg en Oostkapelle en hun eigenaren in 1715	439
Bijlage 4.1	Lijst van buitenplaatsen die met naam worden aangeduid op de kaart van Walcheren door D.W.C. en A. Hattinga, 1750	443
Bijlage 4.2	Buitenverblijven in West-Souburg die in bezit kwamen van lokaal woonachtige personen, 1730-1760	449
Bijlage 4.3	Ambachtsheren van Walcherse heerlijkheden volgens de <i>Tegenwoordige Staat der Vereenigde Nederlanden</i> (1753) en hun buitenplaatsen	450
Bijlage 5.1	'Lijst der buitenplaatsen gesloopt op Walcheren' (1820)	451
Bijlage 5.2	Ambachtsheerlijkheden op Walcheren, hun ambachtsheren en hun buitenplaatsen 1750-1800-1850	456
Bijlage 5.3	Buitenplaatsen getekend door Jan Arends 1771-1788	459
Bijlage 5.4	Buitenplaatsen op Walcheren in 1824	460
Bijlage 5.5	Het Middelburgse stadsbestuur en hun buitenplaatsen, 1820	462
Afkortingen		465
Gebruikte bronnen en literatuur		466
Summary		484
Herkomst afbeeldingen		497
Register van buitenplaatsen		499
Register van namen en plaatsen		503
Curriculum vitae		517

Woord vooraf

Dit boek komt voort uit een belangstelling voor buitenplaatsen die al zo lang duurt als ik me kan herinneren. Het begon spelenderwijs: op een vroegere buitenplaats aan de rand van mijn geboortedorp Grijskerke, 't *Munnikenhof*. Volgens overlevering stamde die uit de late middeleeuwen, toen monniken van de Middelburgse abdij er een uithof hadden. Of dat verhaal waar is, betwijfel ik met de kennis van nu, maar toen was het genoeg om mijn fantasie te prikkelen. Vast staat dat Jacob Cats in de zeventiende eeuw de bewoner van het huis is geweest. Hij noemde zijn 'buytenhuys niet verre van de stad' zelfs in een van zijn gedichten. Lokaal wordt het gebouw 'het Kasteeltje' genoemd. Het schilderachtige gebouw met zijn toren, gelegen aan de rand van een eilandje met bos en vroeger toegankelijk over een vervallen bruggetje, vormde een ideaal speelterrein voor me.

Een groot zeventiende-eeuws schilderij van 't *Munnikenhof* leerde me dat deze buitenplaats vroeger veel groter was dan nu. Mijn nieuwsgierigheid was gewekt en het duurde niet lang voordat ik op zoek ging naar meer informatie over die fraaie buitenplaatsen. Zo kwam ik ook in aanraking met Stichting Tuinhistorisch Genootschap Cascade. Veel heb ik geleerd van de talrijke excursies en andere bijeenkomsten, die immer een waardevolle gelegenheid waren en zijn tot het uitwisselen van ideeën en kennis.

Tegelijkertijd begon ik met het verzamelen van gegevens over de Walcherse buitenplaatsen in het Rijksarchief in Zeeland, tegenwoordig het Zeeuws Archief: eerst afbeeldingen en kaarten, later ook schriftelijke documenten. Kort nadat ik mijn eerste stappen in het archief had gezet, kwam ik in contact met Pieter van der Veen, destijds bewoner van *Duinbeek* in Oostkapelle. Het was hij die me stimuleerde om jhr.dr. H.W.M. van der Wijck eens te benaderen.

Voor Van der Wijck waren buitenplaatsen onlosmakelijk verbonden met de mensen die ze bewoonden, bezochten en bewaarden, een benadering die moeiteloos aansloot bij mijn eigen beleving. Ook deelden we een bewondering voor de tekeningen van Jan Arends, die de rijkdom van de Walcherse buitenplaatsen in de late achttiende eeuw zo fraai weergaven. De kennismaking resulteerde uiteindelijk, in de zomer van 2001, in de publicatie van het tweedelige boek over Jan Arends, dat verscheen bij Uitgeverij Canaletto. Ik beschouw het als een voorrecht dat de stichting die de naam van Van der Wijck draagt, mij nu in staat stelt om mijn verdere zoektocht naar de fascinerende Walcherse buitenplaatsgeschiedenis te kunnen bekronen met een promotie.

In de loop van de jaren heb ik van velen informatie en goede raad mogen ontvangen en met hen ideeën kunnen delen. Graag wil ik enkelen van hen hier in het bijzonder dank zeggen.

In de eerste plaats zijn dat mijn promotoren Yme Kuiper en Theo Spek. Hun begeleiding heeft me in staat gesteld om de wondere wereld van de buitenplaatsen op een wetenschappelijke manier in beeld te brengen en tot nieuwe inzichten te komen. Toen ik me in 2012 meldde met mijn plan om een proefschrift te schrijven, bracht dat mijn onderzoek in een heel nieuwe fase. Ooit was ik begonnen als verzamelaar van gegevens, en nu kwam het erop aan om het verzamelde materiaal met een vraaggestuurde blik te onderzoeken. Veel heb ik geleerd over het structureren van een onderzoek, het formuleren van een onderzoeksvraag en het selecteren van de relevante informatie. Bij de afronding van mijn proefschrift en de voorbereiding van de boekuitgave ervan heb ik van Yme veel steun mogen ontvangen.

In een vroeg stadium van dit promotieonderzoek heb ik over de opzet en afbakening van gedachten gewisseld met Johan Carel Bierens de Haan, destijds als bijzonder hoogleraar Erfgoed van monument, tuin en landschap verbonden aan de Vrije Universiteit. Ook hebben Jaap Evert Abrahamse en Bert Groenewoudt me waardevolle adviezen gegeven in de aanloopfase van dit project.

Laura Fokkema vervaardigde voor dit boek de overzichtskaarten. Martin Streng-holt vervaardigde de Engelse vertaling van de slotbeschouwing. Jan Holwerda is een niet aflatende steun geweest bij het zoeken naar afbeeldingen en gegevens. Met Wim Meulenkamp heb ik jarenlang alle aspecten van historische buitenplaatsen besproken, wat me veel waardevolle inzichten heeft opgeleverd.

Verder wil ik mijn hartelijke dank uitspreken aan de medewerkers van het Zeeuws Archief in Middelburg, die al meer dan twee decennia tal van archiefstukken voor me ter beschikking hebben gesteld, hebben meegezocht naar moeilijk vindbare stukken en me met raad en daad terzijde hebben gestaan. Ook hartelijk dank aan de medewerkers van het Gemeentearchief Vlissingen, het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie en de andere archiefinstellingen waar ik in de loop van mijn onderzoek te gast was.

Voor het ter beschikking stellen van de afbeeldingen in dit boek gaat mijn dank uit naar het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, het Zeeuws Archief, het Zeeuws Museum, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Stichting Duivenvoorde en de Zeeuwse Bibliotheek.

In de loop van dit project hebben mijn ouders me telkens gesteund. Tot slot wijd ik een warm woord van dank aan mijn allerliefste Anneke. Zonder haar was dit boek er niet gekomen. Mijn belofte om na de afronding van mijn grote boek meer tijd samen door te brengen, ga ik vanaf nu inlossen.

I Inleiding

1.1 Buitenplaatsen als cultuurverschijnsel

Historische buitenplaatsen vormen al eeuwenlang bijzondere monumenten in het Nederlandse landschap. Op plaatsen waar vroeger stedelingen neerstreken om hun zomerverblijf op het platteland te bouwen, ontstonden soms omvangrijke concentraties van buitenhuizen. Ze spreken bij omwonenden en bezoekers nog altijd tot de verbeelding en roepen associaties op van rijkdom, welvaart en een roemrucht verleden. Ze maken vaak een belangrijk deel uit van de identiteit van een streek. De representatieve landhuizen met hun bijgebouwen, tuinen, parken en waterpartijen die tegenwoordig nog langs de Vecht, op de Utrechtse Heuvelrug of in Kennemerland vallen te bewonderen, zijn in dit verband bekende voorbeelden.

De geschiedenis van buitenplaatsen is sterk verweven met die van het cultuurlandschap, ook al resteert thans nog maar een klein deel van dit ooit wijd verbreide verschijnsel. De aparte vermelding van de buitenplaatscultuur in de *Canon van de Nederlandse geschiedenis* is een erkenning van het belang van dit bijzondere erfgoed.¹

Buitenplaatsen vervullen niet alleen voor ons natuurschoon een belangrijke functie, maar ook zijn ze door de eeuwen heen van grote invloed geweest op de inrichting van het landschap. De organische groei van de gebouwen met hun interieurs, tuinen, parken en omgeving maken buitenplaatsen tot complexe monumenten. De instandhouding en het beheer ervan vergen een grote hoeveelheid kennis op uiteenlopende gebieden.²

In de afgelopen decennia is de kennis over een groot aantal Nederlandse buitenplaatsen sterk toegenomen. Duidelijk is dat ze belangrijke graadmeters zijn van onze culturele, sociaal-economische en ruimtelijke geschiedenis. Daarmee vormen ze een belangrijk onderdeel van ons culturele erfgoed. Om ze te kunnen begrijpen, is het nodig om ze als uiting van een cultuur te zien. Dat gebeurt nu nog te weinig: te vaak worden ze als individueel object bestudeerd en niet in hun bredere landschappelijke, sociaal-economische en culturele context beschouwd. Tegelijkertijd worden buitenplaatsen te vaak vanuit een monodisciplinaire, lees: kunsthistorische, invalshoek onderzocht en te weinig vanuit een integraal interdisciplinair perspectief. Tot slot is de verhouding tussen stad en platteland een perspectief dat ten

¹ Roelof Bouwman (red.), *Canon van Nederland. Onze geschiedenis in 50 thema's*, Amsterdam 2014.

² Themnummer *Buitenplaatsen, Jaarboek voor de monumentenzorg* 1998, Zwolle/Zeist 1998.

onrechte nog nauwelijks bij het buitenplaatsonderzoek wordt betrokken. Dit boek wil verandering brengen in de manier van onderzoek naar buitenplaatsen.

1.1.1 *Buitenplaatsen in Zeeland*

Ooit vormden buitenplaatsen een essentieel onderdeel van het Zeeuwse landschap. Nu zijn ze grotendeels verdwenen en lijken niet meer te zijn dan een welhaast vergeten onderdeel van de Zeeuwse geschiedenis. Zeker op Walcheren en Schouwen-Duiveland, waar de steden lagen die in vroeger tijden voor het kapitaal zorgden, ontstonden in de loop van de zeventiende eeuw vele buitenplaatsen. Vele daarvan zijn in de loop van de tijd verdwenen: afbraak, herverkaveling, oorlogs- en overstromingsgeweld hebben hun tol geëist. Veel buitens maakten daarbij plaats voor boerderijen. De moderne eisen van bedrijfsvoering op het boerenbedrijf leidden er vaak toe dat oude structuren en gebouwen het veld moesten ruimen.

De weinige buitenplaatsen die op de Zeeuwse eilanden nog te bewonderen zijn, maken nu deel uit van het collectieve erfgoed van de provincie. Het besef dat wat nu rest nog maar een fractie is van wat er ooit geweest is, maakt dat velen de waarde van de nog resterende buitenplaatsen inzien. Die belangstelling komt bijvoorbeeld ook tot uiting in de straatnamen van een nieuw aangelegde wijk bij het gehucht Schuddebeurs op Schouwen-Duiveland, die alle vernoemd zijn naar voormalige buitenplaatsen in die buurt. Namen als Weltevree, Schapenburg en Vriendhoven verwijzen nog naar de geschiedenis van die streek.

In 2010 heeft Landschapsbeheer Zeeland in samenwerking met de voormalige Stichting tot Behoud van Particuliere Historische Buitenplaatsen het project ‘Verborgten buitens’ uitgevoerd. Kleine landschapselementen die herinneren aan verdwenen buitenplaatsen werden hersteld of nieuw aangelegd. Bij enkele boerderijen die voorheen buitenplaatsen waren, zijn informatieborden geplaatst en op sommige plaatsen zijn laanbeplanting en waterpartijen hersteld.³

Verder is recent bij Domburg een ‘nieuwe buitenplaats’ gebouwd in een stijl die moet verwijzen naar de vroegere grote buitenhuizen. De naam van dit huis, ‘t Hof Hooge Duyn’ herinnert aan een buitenplaats die daar eerder lag maar nu is verdwenen. De spelling suggereert een hoge ouderdom en legt het verband met de buitenplaatsen waar het noorden van Walcheren om bekend staat, de zogeheten Manteling.

De buitenplaatsen van Zeeland hebben dus in toenemende mate een plek gekregen in de collectieve herinnering als waardevol erfgoed. Daarom is het des te verrassender dat er nog geen overzichtsstudie is verricht naar de ontwikkeling van die buitenplaatsen in hun bredere landschappelijke, sociaal-economische en cultuurhistorische context. Altijd lag de nadruk op individuele buitenplaatsen en op sterk disciplinair opgezet onderzoek.⁴

³ <http://www.landschapsbeheerzeeland.nl/informatie-voor/particuliere-erfeigenaren/verborgen-buitens>.

⁴ Yme Kuiper, ‘Meer cultuurhistorie, maar hoe’ in: *Kasteel en buitenplaats* 16 (2014) 47, p. 9-10.

Het hek van de hofstede *Zandvoort* bij Middelburg. Foto M. van den Broeke, 2012.

1.2 Stand van het onderzoek

Hoewel deze studie een specifieke streek behandelt, kan deze niet los worden gezien van onderzoek naar andere varianten van het verschijnsel landhuis of buitenhuis in andere regio's van Nederland en ook in andere landen in Europa. Literatuur over landhuizen elders maakt het mogelijk om te benoemen wat karakteristieke aspecten zijn van de buitenplaatsen op Walcheren maar evenzeer in welk opzicht ze een uiting zijn van een breder in Europa bestaande cultuur. Bovendien kan zij een methodologische handreiking bieden doordat ze ontwikkelingen op verschillende vakgebieden met elkaar in verband brengt en daardoor een breed spectrum aan verklaringen voor het fenomeen kan verschaffen.

1.2.1 *Nederland*

Het onderzoek naar de Nederlandse buitenplaats kwam rond de oorlogsjaren langzaam op gang vanuit de geschiedwetenschap.⁵ In 1941 verscheen *Nederland's be-*

⁵ Y.B. Kuiper, *De hofstede – 'tot vermaeck en voordeel aengeleyt'. Beelden van de Nederlandse buitenplaats vanaf de zeventiende eeuw*, oratie Rijkuniversiteit Groningen 2012.

schaving in de 17^e eeuw van Johan Huizinga, waarin hij wijst op de cultuurhistorische betekenis van buitenplaatsen.⁶ Voorop stond volgens hem het ideaal van het rustige leven op het platteland: ‘dat verlangen naar de behaaglijke rust van een blij buitenleven, met boeken en bezoek van vrienden, zoals het eens Erasmus beziield had, en telkens doorklinkt in Huygens, Cats en Vondel’.⁷ Het rustige landleven vormde een tegenwicht voor de actieve rol die kooplieden, zeelieden, militairen, ambtenaren en ambachtslui in het dagelijks leven in de steden speelden. In de achttiende eeuw was dit voor velen binnen handbereik gekomen en dat resulteerde in de aanleg van talloze buitenverblijven:

Ganse streken des lands waren bedekt met de buitenhuizen, dicht bij de stad, waar men het beste jaargetij sleet, gevarieerd van het kasteel en het grote landgoed van de aanzienlijksten en rijksten, met hun heerlijkheden, titels en wapenborden, tot de koepel aan de vaart van de voorspoedige neringdoende toe (...) De vreemde reiziger moest dit land wel voorkomen als een soort burgerlijke Hof van Eden.⁸

Voor de landedelen in het oosten van het land ging dat evenwel niet op: Huizinga plaatste hen buiten de culturele dynamiek van de Republiek en schetst een beeld van edelen die zich op hun ouderwetse kastelen bezighouden met elementaire agrarische belangen.⁹

Aan dat perspectief op buitenplaatsen werd al spoedig de kunstgeschiedenis toegevoegd. De kunsthistoricus Remmelt van Luttervelt promoveerde in 1943 op een studie over buitenplaatsen aan de Vecht, waarvan in 1948 een bijgewerkte versie verscheen.¹⁰ Centraal daarin staat de notie dat de eigenaren van de buitenplaatsen stadsmensen bleven, ook al woonden ze in de zomermaanden op het platteland. Hij betitelt de Vechtstreek dan ook als een ‘dépendance’ van Amsterdam. De vormgeving van huizen en interieurs waren een afgeleide van wat in de stad gangbaar was. Alleen de tuinkunst kon er iets meer zijn eigen ontwikkeling volgen omdat er op het platteland meer ruimte beschikbaar was.

Van Luttervelt introduceert naast het kasteel, de hofstede en het buitenhuis naar Frans model een type buitenhuis dat hij aanduidt als het ‘stadshuis-buiten’. De levensstijl van de stedelingen, zo betoogt Van Luttervelt, zette zich voort in het buitenleven. ‘Het nagestreefde ideaal voor hen werd de stadswoning in haar geheel naar buiten over te brengen’.¹¹ Eenvoudige hofsteden met ‘herenkamer’ zoals die in de Beemster kwamen naar zijn mening aan de Vecht minder voor. Daar was het juist het Hollands-classicistische landhuis, gebaseerd op de modellen voor de bre-

6 J. Huizinga, *Nederland's beschaving in de 17^e eeuw*, Haarlem 1941. Het navolgende is mede ontleend aan Yme Kuiper, ‘Onderzoek naar de buitenplaats in de Gouden Eeuw. Een vogelvlucht perspectief’ in: Idem en Ben Olde Meierink (red.), *Buitenplaatsen in de Gouden Eeuw. De rijkdom van het buitenleven in de Republiek*, Hilversum 2015, p. 12-41.

7 Huizinga, *Nederland's beschaving* p. 147.

8 Huizinga, *Nederland's beschaving* p. 148.

9 Huizinga, *Nederland's beschaving* p. 14-16, 133.

10 R. van Luttervelt, *De buitenplaatsen aan de Vecht*, Lochem 1948. Zie ook idem, *Schoonheid aan de Vecht*, Amsterdam 1944 en *De Stichtse Lustwarande*, Amsterdam 1949.

11 Van Luttervelt, *De buitenplaatsen aan de Vecht* p. 95.